

ПІДПРИЄМНИЦТВО, МЕНЕДЖМЕНТ, МАРКЕТИНГ

DOI : 10.33274/2079-4819-2024-80-1-7-19

JEL : L83, Q20, O52

УДК 006.063:([640.4:061.1ЄС]:502.131.1)(045)

Кожухова Т. В.,
доктор екон. наук,
професор

Донецький національний університет економіки і
торгівлі імені Михайла Туган-Барановського,
Кривий Ріг, Україна,
e-mail: kozhuhova@donnuet.edu.ua

Горіна Г. О.,
доктор екон. наук,
професор

e-mail: gorina@donnuet.edu.ua

СЕРТИФІКАЦІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ГОТЕЛЬНОГО БІЗНЕСУ: КРИТЕРІЇ, ПРОГРАМИ, ПЕРЕВАГИ ТА ПРОБЛЕМИ

UDC 006.063:([640.4:061.1ЄС]:502.131.1)(045)

Kozhukhova T. V.,
Grand PhD in Economic sciences,
Professor

Mykhailo Tuhan-Baranovskyi Donetsk National
University of Economics and Trade,
Kryvyi Rih, Ukraine,
e-mail: kozhuhova@donnuet.edu.ua

Gorina G. O.,
Grand PhD in Economic sciences,
Professor

e-mail: gorina@donnuet.edu.ua

CERTIFICATION OF EUROPEAN HOTEL BUSINESS SUSTAINABLE DEVELOPMENT: CRITERIA, PROGRAMS, ADVANTAGES AND PROBLEMS

Мета. Метою статті є визначення критеріїв, програм, переваг і проблем у сфері сертифікації сталого розвитку європейського готельного бізнесу.

Методи. У процесі дослідження використано такі загальнонаукові методи та прийоми пізнання: методи наукової абстракції, аналізу та синтезу (для дослідження теоретичних аспектів сертифікації сталого розвитку готелів, розгляду міжнародних критеріїв сертифікації, програм сертифікації для готельної індустрії на міжнародному та національному рівнях, європейських програм сертифікації, визначення основних обмежень і проблем у сфері сертифікації європейського готельного бізнесу), системного узагальнення (для визначення особливостей та переваг сертифікації європейського готельного бізнесу, практики впровадження підходів сталого розвитку в європейських готелях, напрямів вирішення проблем сертифікації сталого розвитку європейських готелів).

Результати. За результатами проведеного дослідження визначено критерії оцінки впровадження готелями підходів сталого розвитку, що охоплюють демонстрацію ефективного сталого менеджменту, максимізацію соціальних та економічних переваг для місцевої громади та мінімізацію негативних наслідків, максимальне збільшення користі для культурної спадщини та мінімізацію негативного впливу, максимізацію вигід для навколишнього середовища та мінімізацію негативних впливів. Розглянуто програми сертифікації міжнародного та європейського рівнів для готельної індустрії. Визначено переваги сертифікації впровадження підходів сталого розвитку готелів, що охоплюють визнання дій готельного бізнесу, залучення клієнтів, ефективне використання ресурсів, покращення репутації, виконання стандартів. Виокремлено проблеми в сфері сертифікації

сталого розвитку європейських готелів, зокрема недостатність фінансування програм сертифікації для обмеження надмірної залежності від внесків сертифікованих установ, пріоритетність екологічного виміру з акцентом на економію витрат, відсутність зв'язку між сертифікаціями та туроператорами, які сприяють розвитку сталого туризму, необізнаність користувачів щодо сертифікації сталого розвитку, впровадження сертифікації в готелях виключно з метою реклами, що не передбачає сталого управління, існування великої кількості туристичних сертифікацій з обмеженою прозорістю у їхніх процесах, що ускладнює розуміння користувачами їхнього реального значення з точки зору сталого розвитку, труднощі в залученні нових та особливо в збереженні сертифікації вже сертифікованих установ. Визначено напрями вирішення проблем сертифікації сталого розвитку європейських готелів (покращення фінансування, розширення інформованості та освітніх програм, підвищення співпраці та координації, впровадження інноваційних технологій та підходів для сталого розвитку готельної індустрії), що сприятимуть покращенню екологічних, соціальних та економічних показників готельного бізнесу, досягненню глобальних цілей сталого розвитку.

Ключові слова: сталий розвиток, Цілі сталого розвитку, сертифікація сталого розвитку, критерії GSTC, екомаркування, європейський готельний бізнес.

Постановка проблеми. Сталий розвиток готелів – підхід до управління та експлуатації готельних підприємств, що акцентує увагу на економічному зростанні, соціальній справедливості та захисті довкілля. Основні принципи цього підходу охоплюють економічну стійкість, соціальну відповідальність, охорону довкілля, збереження культурної та соціальної спадщини, розвиток інновацій та підтримку місцевого розвитку. Загальна мета сталого розвитку готелів полягає у створенні гармонійного середовища для гостей, працівників і місцевих спільнот, що сприяє збалансованому розвитку економіки, соціуму та навколишнього середовища.

Впровадження підходів сталого розвитку готелями не лише підвищує ефективність готельного бізнесу, але й робить значний внесок у досягнення глобальних цілей сталого розвитку (ЦСР):

- енергоефективність та чиста енергія (ЦСР 7) - через зменшення споживання енергії та перехід на використання відновлюваних джерел енергії, таких як сонячні панелі або вітрові турбіни;

- соціальна відповідальність та гідна праця (ЦСР 8) – через створення умов для гідної праці, включаючи справедливу оплату, безпечні та здорові робочі умови, а також стимулюючі програми для працівників;

- сприяння місцевому економічному

розвитку (ЦСР 8) – через сприяння розвитку місцевих громад, привертаючи туристів та залучаючи місцеві підприємства для забезпечення товарів та послуг;

- управління водними ресурсами та зменшення забруднення (ЦСР 6) – через використання ефективних технологій для зменшення споживання води, управління водними відходами та зменшення забруднення;

- збереження природних ресурсів та біорізноманіття (ЦСР 15) – через вживання заходів для збереження природних ресурсів, таких як земля, ліси та води, і сприяння біорізноманіттю.

Зростаюча екологічна свідомість, соціальна відповідальність споживачів, підвищена увага спільноти до сталого розвитку готелів є наразі важливим трендом, який визначає майбутнє готельного бізнесу. Так, за даними звіту Booking.com про сталий розвиток за 2021 рік, 83% мандрівників у всьому світі вважають екологічні подорожі життєво важливими, 61% вважає, що пандемія Covid-19 спонукала їх подорожувати більш екологічно в майбутньому, 49% вважає, що екологічних варіантів подорожей ще недостатньо, при цьому 53% визнали, що вони дратуються, якщо місце, де вони зупиняються, заважає їм бути екологічними [1, 2]. Отже, впровадження практик сталого розвитку стає необхідністю для готелів, що прагнуть

залишатися конкурентоспроможними та відповідати очікуванням сучасних споживачів.

Європейський готельний сектор відомий своєю відданістю принципам сталого розвитку та приділяє значну увагу екологічним, соціальним і економічним аспектам стійкості, що робить його одним із лідерів у цій галузі. Ефективна реалізація програм екосертифікації стимулює європейський готельний бізнес до впровадження практик, спрямованих на зменшення негативного впливу на довкілля та соціальну відповідальність, підвищує свідомість та довіру споживачів, сприяє зменшенню витрат на енергію, воду, відходи та інші ресурси, збільшенню конкурентоспроможності, заохоченню інновацій, підвищенню репутації готелів.

Екологічні виклики, збільшення попиту споживачів на екологічні подорожі, введення регуляторних стандартів і норм щодо дотримання принципів сталого розвитку, удосконалення підходів до критеріїв та стандартів сталого розвитку готелів, збільшення програм сертифікації міжнародного та європейського рівнів зумовлюють необхідність дослідження актуальних практичних питань щодо сертифікації сталого розвитку європейських готелів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання впровадження підходів сталого розвитку та сертифікації в готельній індустрії країн Європейського Союзу (ЄС) досліджувались багатьма зарубіжними вченими.

Зокрема Роксана Елена Попца (Roxana Elena Popşa) [3] проаналізувала важливість сталого розвитку готелів для глобального розвитку галузі, визначила найважливіші напрями сталого розвитку та декарбонізації серед компаній, що займаються розміщенням.

Анетт Оксенсвард (Anette Oxenswärdh) [4] дослідила практику та встановила тенденції впровадження сталого розвитку в європейських готелях.

Роберто Родрігес-Гарсія (Roberto Rodríguez-García), Ідоа Ферреро-Ферреро (Idoya Ferrero-Ferrero), Марія Анхелес

Фернандес-Іск'єрдо (Maria Angeles Fernandez-Izquierdo) [5] здійснили порівняльний аналіз критеріїв сертифікації готелів на основі критеріїв Глобальної ради сталого туризму.

Ульрике Пребстль-Хайдер (Ulrike Pröbstl-Haider), Ф. Мюллер (F. Müller) [6] на прикладі європейських Альп розглянули питання сертифікації готелів та її значення для сталого розвитку.

Поряд з цим, враховуючи підвищену увагу глобальної бізнес-спільноти до проблем сталого розвитку туризму, удосконалення підходів до критеріїв та стандартів сталого розвитку готелів, зростаючу свідомість європейського готельного бізнесу, збільшення кількості готелів, що впроваджують практики ефективного сталого менеджменту, необхідним є розгляд особливостей сертифікації сталого розвитку європейської готельної індустрії, існуючих критеріїв, програм, визначення переваг та проблем у цій сфері.

Мета статті - полягає у визначенні критеріїв, програм, переваг і проблем у сфері сертифікації сталого розвитку європейського готельного бізнесу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дослідження особливостей сертифікації сталого розвитку європейської готельної індустрії, переваг і проблем, що виникають у цій сфері, вимагає розгляду загальних критеріїв і програм оцінки відповідності діяльності готелів вимогам щодо впровадження підходів сталого розвитку.

Розпочинаючи аналіз критеріїв відповідності діяльності готелів вимогам щодо запровадження підходів сталого розвитку, варто відзначити, що такі критерії – критерії Глобальної ради сталого туризму були розроблені як відповідь на глобальні виклики з метою досягнення спільного розуміння сталості DESTINACIÓ.

Глобальна рада сталого туризму (Global Sustainable Tourism Council (GSTC)) – організація, яка не тільки відіграє важливу роль в сертифікації сталого розвитку готельного бізнесу, але й забезпечує єдність підходів у цій сфері. GSTC – незалежна,

некомерційна організація, створена як орган для встановлення та управління стандартами сталого туризму. GSTC відіграє важливу роль в управлінні глобальними базовими стандартами сталого розвитку подорожей і туризму та гарантує їх доступність у всьому світі. GSTC створена в 2010 році та зареєстрована в США, до цієї організації входять представники урядів, провідних туристичних компаній, готелів, туроператорів, неурядових організацій та громад. GSTC - віртуальна організація без головного офісу, у якій працюють співробітники та волонтери з усіх шести континентів світу. Фінансова підтримка GSTC здійснюється за рахунок пожертвувань, спонсорства та членських внесків [7].

З метою досягнення спільного розуміння сталого розвитку туризму, мінімальних вимог до готельного бізнесу в сфері досягнення Цілей сталого розвитку Глобальною радою сталого туризму (Global Sustainable Tourism Council (GSTC)) розроблені та запропоновані галузеві критерії та індикатори ефективності для готелів. Ці критерії використовуються як основа для сертифікації сталого розвитку готелів, рекомендації щодо збільшення стійкості підприємств, допомога підприємствам у виборі програм сталого туризму, забезпеченні більш широкого доступу на зростаючий ринок екологічно чистих продуктів, орієнтир у виборі постачальників і програм сталого туризму, керівництво для освітніх закладів (готельних шкіл, університетів), відправна точка для розвитку вимог щодо сталого туризму, демонстрація лідерства, що надихає інших діяти [8]. Загалом галузеві критерії GSTC для готелів є глобальним стандартом сталого розвитку гостинності.

Слід зазначити, що в грудні 2016 року відбулось розділення об'єднаних критеріїв GSTC для готелів і туроператорів, зокрема з метою розробки окремих показників ефективності. Наразі існує 43 галузевих критерія GSTC для готелів, розділених на 4 групи:

- демонстрація ефективного сталого менеджменту (система управління сталим

розвитком, відповідність законодавству, звітування та комунікація, залучення персоналу, досвід клієнтів, реклама, будівлі та інфраструктура, відповідність вимогам, вплив і цілісність, стійкі практики та матеріали, доступ для всіх, земля, вода та майнові права, інформація та пояснення, цільове призначення);

- максимізація соціальних та економічних переваг для місцевої громади та мінімізація негативних наслідків (підтримка громади, місцева зайнятість, місцеві закупівлі, місцеві підприємці, експлуатація та переслідування, рівні можливості, гідна праця, громадські послуги, місцеві засоби до існування);

- максимальне збільшення користі для культурної спадщини та мінімізація негативного впливу (культурна взаємодія, захист культурної спадщини, представлення культури та спадщини, артефакти);

- максимізація вигід для навколишнього середовища та мінімізація негативних впливів (збереження ресурсів - екологічно вигідні закупівлі, ефективні закупівлі, енергозбереження, водозбереження); зменшення забруднення (викиди парникових газів, транспорт, стічні води, тверді відходи, шкідливі речовини, мінімізація забруднення); збереження біорізноманіття, екосистем і ландшафтів (збереження біорізноманіття, інвазійні види, відвідування природних місць, взаємодія дикої природи, добробут тварин) [8].

При цьому понад 160 показників ефективності, визначених GSTC, кожен з яких відповідає конкретним ЦСР, дають змогу оцінити діяльність готелів відповідно до зазначених критеріїв.

Іншою організацією, яка здійснює значний внесок в оцінку відповідності діяльності готелів вимогам щодо впровадження підходів сталого розвитку, є Всесвітня рада з подорожей і туризму (World Travel and Tourism Council (WTTC)), заснована в 1990 році (штаб-квартира знаходиться в Лондоні), є форумом, що складається з представників глобальної бізнес-спільноти та співпрацює з урядами з метою підвищення обізнаності щодо індустрії подорожей і туризму. Наразі у Раді

представлено понад 200 компаній, оборот яких становить дві третини трильйона доларів США, що еквівалентно 30% усього сектору [9]. Діяльність WTTC охоплює дослідження економічних і соціальних наслідків галузі та організацію глобальних і регіональних самітів, зосереджених на проблемах і подіях, що стосуються подорожей і туризму [10]. WTTC має два типи членства: глобальні члени та регіональні члени.

У квітні 2022 року на Глобальному саміті WTTC (Маніла, Філіппіни)

започатковано нову ініціативу «Основи сталого розвитку готелів» (Hotel Sustainability Basics) для готелів, що починають свій шлях до сталого розвитку. Ініціатива WTTC визначає 12 основоположних критеріїв, розроблених у тісній співпраці з провідними світовими брендами та галузевими асоціаціями, що згруповані за трьома категоріями - ефективність, планета та люди [11] (рис.1). WTTC закликала зацікавлені сторони в усьому світі запровадити критерії протягом наступних трьох років [11].

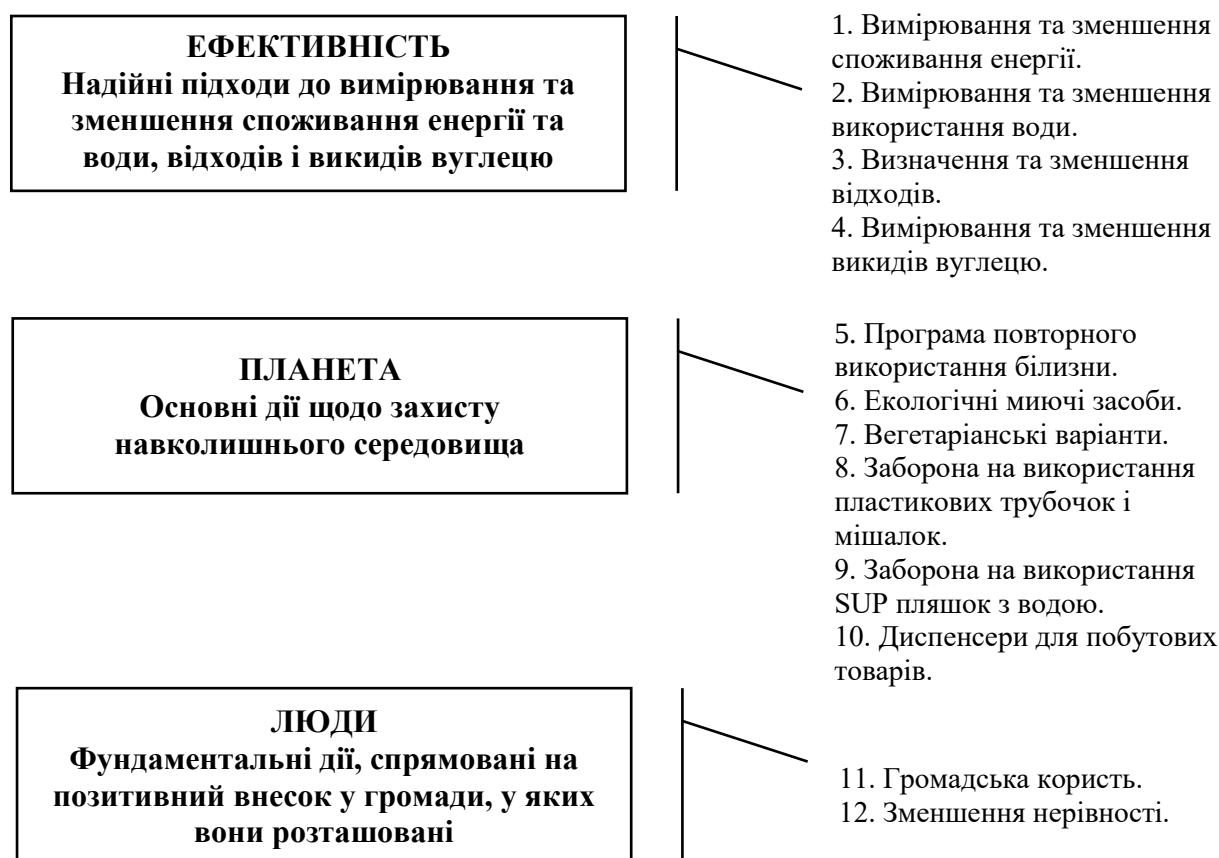

Рис. 1. Критерії WTTC за ініціативою «Основи сталого розвитку готелів»
(складено авторами на основі [11])

Визначені «Основи сталого розвитку готелів» WTTC є базовими заходами та відповідають 8 з 43 галузевих критеріїв GSTC, що використовуються готелями в усьому світі.

Переходячи до розгляду питань оцінки відповідності діяльності готелів визначеним вимогам (критеріям) у сфері сталого туризму, слід акцентувати увагу на тому, що

саме критерії GSTC формують основу акредитації для органів сертифікації сталого туризму, зокрема тих, що здійснюють сертифікацію готелів. Базуючись на цих критеріях, GSTC здійснює міжнародну акредитацію органів сертифікації сталого туризму та GSTC-визнання (GSTC Recognition) стандартів для готелів [7].

Загалом оцінка відповідності діяльності готелів критеріям GSTC у сфері сталого туризму може охоплювати такі процедури:

сертифікація - добровільна оцінка шляхом аудиту третьою стороною готелю або місця розміщення на відповідність стандарту;

акредитація — знак якості, який GSTC надає органам сертифікації (за результатами перевірки GSTC процесу сертифікації);

GSTC-визнання - перевірка GSTC еквівалентності набору стандартів програм сертифікацій, що використовують власники таких стандартів, критеріям GSTC. Слід відзначити, що GSTC-визнання не є знаком, подібним до акредитації, це статус, який GSTC надає набору стандартів, еквівалентних критеріям GSTC (цей статус показує, що набір стандартів був перевірений технічними експертами і експертною комісією GSTC та базується на 4 стовпах критеріїв GSTC - навколишнє середовище, соціальні, культурні принципи та принципи управління). Іншими словами, визнання надається стандарту, а не організації чи схемі сертифікації [8].

Наразі акредитованими GSTC у сфері сертифікації готельного бізнесу є такі незалежні міжнародні органи сертифікації:

- для готелів/закладів розміщень - Bureau Veritas (Китай), Control Union (Нідерланди), RoyalCert (Німеччина), United Certification Systems Limited (ЄС), Vireo Srl (Італія), Mauritius Standards Bureau: Blue Oasis (Маврикій);

- для всіх напрямів, у т. ч. готелів – EarthCheck (Австралія), Green Destinations (Нідерланди), Vireo Srl (Італія) [7].

Крім цього, 50 стандартів програм органів сертифікації з різних країн світу є GSTC-визнаними стандартами для готелів [8].

Серед світових лідерів з сертифікації сталого розвитку для готельної індустрії, стандарти яких визнані GSTC, є багато програм сертифікації, що стали результатом і національних ініціатив держав-членів ЄС, зокрема:

Європейський стандарт маркування екологічного туризму (European Ecotourism Labeling Standard (EETLS)) - базовий

стандарт якості, розроблений для європейського екотуризму. EETLS є результатом тривалого процесу розробки та консультацій, який задокументував передову міжнародну практику, що привело до набору критеріїв та показників, придатних для забезпечення якості екотуристичних послуг. EETLS має на меті забезпечити загальноєвропейський вимір сертифікації якості екотуризму, пропонуючи можливість інтегрувати знак відповідності EETLS в існуючі маркування. Перша версія EETLS була розроблена в межах проєкту ECO-DESTINET, який співфінансується програмою LLP-Leonardo Європейської Комісії, і була переглянута командою ECOLNET. Серед партнерів проєкту PRISMA та афілійована неурядова організація Hellenic Ecotourism Society використовують стандарти, засновані на EETLS (EETLS-GR 2nd), який є поточним стандартом, визнаним GSTC;

Австрійська екологічна марка для туризму та індустрії дозвілля (The Austrian Ecolabel for Tourism and Leisure-time Industry) - перша національна екологічна марка для туризму в усьому світі, реалізована в 1996 році Міністерством сталого розвитку та туризму Австрії. Майже всі види туристичного бізнесу можуть бути нагороджені за їхню прихильність у сферах екологічно чистого менеджменту та соціальної відповідальності через незалежні сторонні перевірки на місці. Екомаркування для туристичного розміщення охоплює підприємства будь-якого розміру, які відповідають розширеному набору критеріїв, розроблених і регулярно оновлюваних у комплексному процесі зацікавлених сторін за участю експертів у галузі туризму та екології;

Біосферний стандарт для готелів (Biosphere Standard for Hotels) - Біосферний туризм є стандартом Інституту відповідального туризму (RTI), міжнародної організації, яка більше 20 років просуває відповідальний туризм на міжнародному рівні. Через бренд Biosphere RTI просуває сталий розвиток, вимірюючи внесок туризму в досягнення 17 цілей сталого розвитку ООН і показників Паризької угоди проти зміни клімату;

Зелений знак (GreenSign) є провідною сертифікацією сталого розвитку для готельної індустрії в Європі. Визнана система тестування GSTC (Global Sustainable Tourism Council) оцінює та документує екологічні, соціальні та економічні аспекти управління готелем за понад 100 критеріями у восьми основних галузях. Ця фактична оцінка стану забезпечує наявність ідеальної основи для постійного процесу вдосконалення сталого розвитку. У Німеччині GreenSign є лідером на ринку як знак стійкості для готелів. Однак він також зарекомендував себе на міжнародному рівні і наразі має понад 600 сертифікованих готелів у 18 країнах. П'ятиступенева система сертифікації, побудована на міжнародній базі, є унікальною в галузі та пропонує прозоре представлення сталого розвитку у восьми основних сферах за допомогою GreenSign Sustainability Barometer. Інформація, надана готелями, ретельно перевіряється під час особистого аудиту на місці. Сертифікат стійкості видається на 3 роки, після чого проводиться нова оцінка та аудит;

Travelife for Accommodation - міжнародно визнана програма сертифікації сталого розвитку, яка допомагає клієнтам розміщення покращити свій соціальний, екологічний та економічний вплив. Сертифіковані об'єкти Travelife можуть використовувати знак сертифікації для реклами споживачам своїх досягнень сталого розвитку за допомогою своїх маркетингових матеріалів і www.staybetterplaces.com/, онлайн-сайту, де споживачі можуть шукати об'єкти, сертифіковані Travelife;

Green Globe – структурована оцінка ефективності сталого розвитку туристичних компаній та їхніх партнерів за ланцюгом поставок. Підприємства можуть відстежувати вдосконалення та документувати досягнення, що веде до сертифікації сталого функціонування та управління їхніми підприємствами. Стандарт Green Globe охоплює 44 основні критерії, що підтримуються понад 380 показниками відповідності. Застосовні показники залежать від типу сертифікації, географічного регіону, а також місцевих факторів. Весь стандарт Green Globe

переглядається та оновлюється двічі на календарний рік.

Зелений ключ (The Green Key) є провідним стандартом досконалості в сфері відповідальності за навколишнє середовище та сталого функціонування в індустрії туризму. Це екологічне маркування означає зобов'язання компаній відповідати суворим критеріям, установленим Фондом екологічної освіти (FEE). Green Key виступає за обіцянку своїм гостям, що, вирішуючи залишитися в закладі Green Key, вони допомагають змінити ситуацію на екологічному рівні. Green Key – це добровільне екологічне маркування, яке присуджується готелям та іншим установам у 65 країнах.

Крім зазначених програм сертифікації, у ЄС реалізуються й такі програми сертифікації, як EU Ecolabel, EMAS (Eco-Management and Audit Scheme), B Corporation, Blaue Schwalbe (Європа), Green Destinations (Європа), Bio Hotels (Німеччина, Австрія, Італія), Green Sign, Travelife for Accommodation, Ecocamping (Німеччина, Австрія), The Austrian Ecolabel for Products, Certified Green Hotel, Viabono (Німеччина), Green Scheme of Slovenian Tourism (Словенія) тощо.

EU Ecolabel - офіційне маркування ЄС за екологічні досягнення, що передбачають стабільне розміщення туристичних об'єктів, сприяючих досягненню цілі ЄС щодо кліматичної нейтральності до 2050 року та розвитку циркулярної економіки. Суворі критерії, орієнтовані на основний вплив послуг на навколишнє середовище, гарантують, що туристичні об'єкти EU Ecolabel є одними з кращих за екологічними показниками (сертифіковане житло має оптимізоване управління навколишнім середовищем та відходами, зменшене споживання енергії, води, транспортні викиди та харчові відходи) [12]. Критерії EU Ecolabel для розміщення туристів, ухвалені рішенням Європейської комісії в 2017 році, охоплюють 22 обов'язкових і 45 додаткових критеріїв. Для отримання сертифікату туристичні об'єкти розміщення повинні відповідати 22 обов'язковим критеріям і отримати не менше 20 балів за додатковими критеріями [13]. При цьому готельні послуги

мають відповідати всім законодавчим вимогам країни, у якій розташоване місце розміщення туриста, включаючи зобов'язання персоналу бути законно найнятим та застрахованим.

Отже, оцінка відповідності (сертифікація) впровадження підходів сталого розвитку готелів є важливим інструментом (перевагою) для готельного бізнесу з таких причин:

- визнання дій (сертифікація дозволяє готелям визначити свої зусилля у здійсненні сталого розвитку та демонструвати свою відданість соціально відповідальному бізнесу та охороні навколишнього середовища);

- залучення клієнтів (багато туристів обирають готелі, які виявляють зацікавленість у сталому розвитку, тому сертифікація може допомогти привернути нових клієнтів, які цінують ці цінності);

- ефективне використання ресурсів (сертифікація стимулює готелі до впровадження ефективних практик у використанні енергії, води та інших ресурсів, що допомагає зменшити витрати та покращити прибутковість);

- покращення репутації (сертифікація може покращити репутацію готелю, надаючи йому статус лідера у сфері сталого туризму та привертаючи увагу засобів масової інформації та інших зацікавлених сторін);

- виконання стандартів (сертифікаційні стандарти встановлюють чіткі критерії та вимоги щодо сталого розвитку, що допомагає готелям визначити конкретні кроки для досягнення цієї мети).

Поряд з визначеними перевагами сертифікації впровадження підходів сталого розвитку готельним бізнесом, слід акцентувати увагу й на існуючих у цій сфері обмеженнях і проблемах, що виокремлюються науковцями [4, 5]:

- недостатність регулярного та стабільного фінансування програм сертифікації для обмеження надмірної залежності від внесків сертифікованих установ;

- пріоритетність екологічного виміру з акцентом на економію витрат;

- відсутність зв'язку між сертифікаціями та туроператорами, які сприяють розвитку

сталого туризму;

- необізнаність користувачів щодо сертифікації сталого розвитку та, як наслідок, відсутність з їхнього боку розуміння додаткової цінності такої сертифікації;

- впровадження сертифікації в готелях виключно з метою реклами, що не передбачає сталого управління;

- існування великої кількості туристичних сертифікацій з обмеженою прозорістю у їхніх процесах, що ускладнює розуміння користувачами їхнього реального значення з точки зору сталого розвитку;

- труднощі в залученні нових та особливо в збереженні сертифікації вже сертифікованих установ.

Європейський готельний бізнес є одним із провідних у впровадженні концепції сталого розвитку, що зумовлено розробкою та впровадженням суворих стандартів і регулювань у ЄС, що охоплюють обмеження викидів, підвищення енергоефективності, управління водними ресурсами, широке застосування сертифікації, а також стимулювання готелів до впровадження екологічно чистих практик і збереження природних ресурсів. Крім того, європейські готелі активно залучаються до програм соціальної відповідальності, використовують інновації та технології для покращення енергоефективності, зменшення впливу на довкілля та забезпечення комфортного перебування гостей, збереження культурної спадщини, пропагування екотуризму та сприяння сталому розвитку місцевих громад.

Поряд з цим, результати дослідження, проведеного серед європейських власників готелів (2022 р.), свідчать про те, що для бізнесу серед заходів щодо сталого розвитку найважливішим напрямом є підвищення енергоефективності - 50%, за яким слідували зменшення відходів (29%), збереження води та природних ресурсів (19%), фінансування інвестицій у сталий розвиток (16%), адаптація до зміни споживацьких очікувань (14%), інформування про заходи щодо сталого розвитку (13%), сертифікація сталого розвитку (13%), захист місцевої культури (9%) [3].

Анетт Оксенсвард, досліджуючи практику забезпечення сталого розвитку європейськими готелями (51 готель), що відрізнялися за кількістю, розміром, організаційною формою та географічним розташуванням (Німеччина, Голландія, Бельгія, Франція, Італія, Греція, Болгарія, Румунія, Угорщина, Словаччина, Польща), визначає зокрема такі тенденції:

- щодо реалізації готелями на практиці підходів до сталого розвитку - підключення близько 20% з досліджуваних готелів до різних систем сертифікації з регулярним оцінюванням дотримання встановлених правил; впровадження іншою частиною готелів індивідуальних заходів (економія води/рушників/електрики, виготовлення друкованої продукції з закликами до гостей щодо використання підходів сталого розвитку в готелях); відповідність усіх готелів вимогам місцевої влади щодо більш стійкого поводження зі сміттям, харчовими відходами тощо; наявність у всіх країнах чинних правил національного рівня для готелів; намагання готелів стати більш стійкими (заміна ламп, перехід на водозберігаючі туалети та душові, використання екологічних методів очищення, екологічних миючих засобів, рекламування місцевої їжі та турів, наявність контейнерів для сортування сміття, планування встановлення зарядних станцій для електромобілів);

- щодо навчання персоналу готелів підходам до сталого розвитку – залученість персоналу до забезпечення стійкого розвитку лише в деяких готелях; відсутність навчання персоналу з питань сталого розвитку через високу плінність кадрів, брак мовних навичок, прийом на роботу молодих, недосвідчених, сезонних працівників, витрачання часу на ознайомлення персоналу з основною роботою, а не з заходами у сфері сталого розвитку готелю, труднощі у навчанні персоналу, який звик до старих методів роботи; необхідність розробки стратегії для навчання персоналу з питань сталого розвитку;

- щодо співробітництва з клієнтами та іншими зацікавленими особами – різна

реакція гостей на заходи у сфері сталого розвитку відгуків на сайтах готелів (вимоги одних щодо здійснення більших заходів щодо забезпечення стійкості поряд з думкою інших про втрату комфорту та звичок); збільшення усвідомлення необхідності сталого розвитку під час подорожей гостями невеликих, сімейних готелів з найбільшою турботою про навколишнє середовище та сталий розвиток; розширення співробітництва готелів з муніципалітетами та постачальниками для впровадження цілісного підходу до сталого розвитку [4].

Незважаючи на різноспрямованість тенденцій у сфері практичного забезпечення сталого розвитку готелів, обмеження та проблеми, пов'язані з процесами оцінки впровадження підходів сталого розвитку, нестачу знань, кадрів, фінансові втрати через пандемії, значна кількість готелів та інших закладів розміщення в ЄС розуміють необхідність сертифікації та мають екомаркування (рис. 2).

Ураховуючи зазначені вище проблеми сертифікації сталого розвитку європейських готелів, необхідно визначити такі напрями їх вирішення:

- покращення фінансування - створення стабільних фінансових механізмів для підтримки сертифікаційних програм (створення спеціальних фондів на рівні ЄС з метою забезпечення сталості сертифікаційного процесу), залучення приватних інвестицій для сертифікаційних програм;

- розширення інформованості та освітніх програм - проведення масштабних інформаційних кампаній для підвищення обізнаності щодо важливості сертифікації сталого розвитку серед готельного бізнесу та споживачів), запровадження освітніх програм, тренінгів для готельєрів, що охоплюють аспекти сталого розвитку, зокрема енергоефективність, управління водними ресурсами, соціальну відповідальність та збереження біорізноманіття;

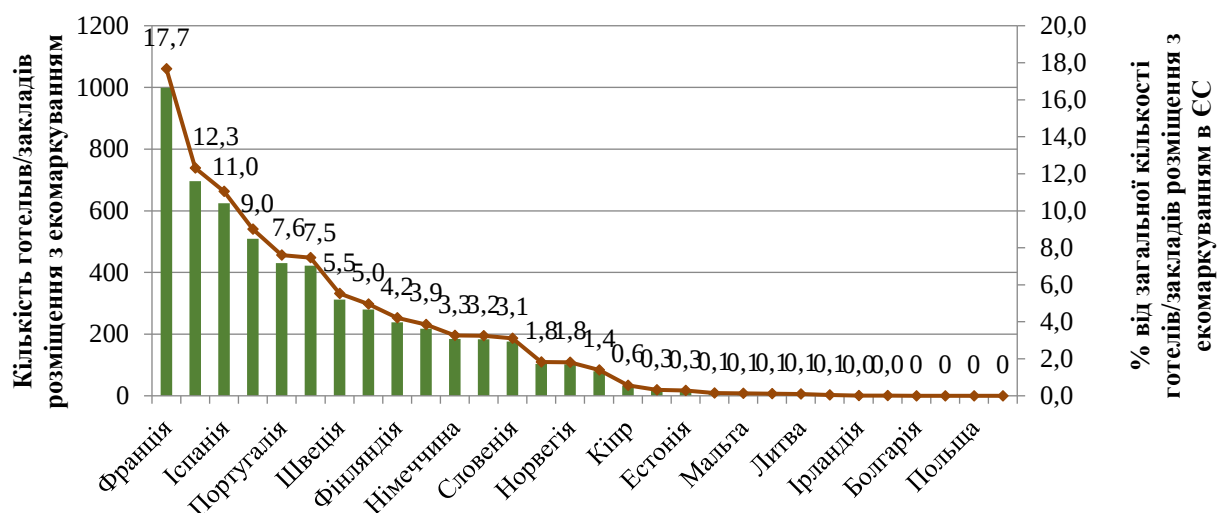

Рис. 2. Кількість готелів/закладів розміщень ЄС з екомаркуванням, 2022
(складено авторами за даними [14])

підвищення співпраці та координації – створення та розвиток партнерств між державними установами, приватними компаніями та неурядовими організаціями для обміну досвідом, знаннями та ресурсами в сфері сертифікації, підвищення рівня координації між країнами-членами ЄС для гармонізації сертифікаційних стандартів та практик сталого розвитку;

інноваційні технології та підходи - впровадження нових технологій, інвестування в дослідження та розвиток нових методів і технологій, що сприяють сталому розвитку готельної індустрії;

підтримка малих і середніх готелів – розробка та впровадження спеціальних програм підтримки, забезпечення доступу до консультаційних послуг з метою здійснення необхідних змін, запровадження підходів сталого розвитку та сертифікації.

Висновки. Таким чином, за результатами проведеного дослідження:

- визначено критерії оцінки впровадження готелями підходів сталого розвитку, що охоплюють демонстрацію ефективного сталого менеджменту, максимізацію соціальних та економічних переваг для місцевої громади та мінімізацію негативних наслідків, максимальне збільшення користі для культурної спадщини та мінімізацію негативного впливу, максимізацію вигід для навколишнього середовища та мінімізацію негативних впливів;

- розглянуто програми сертифікації міжнародного та європейського рівнів для готельної індустрії;

- визначено переваги сертифікації впровадження підходів сталого розвитку готелів, що охоплюють визнання дій готельного бізнесу, залучення клієнтів, ефективне використання ресурсів, покращення репутації, виконання стандартів;

- виокремлено проблеми в сфері сертифікації сталого розвитку європейських готелів, зокрема недостатність фінансування програм сертифікації для обмеження надмірної залежності від внесків сертифікованих установ, пріоритетність екологічного виміру з акцентом на економію витрат, відсутність зв'язку між сертифікаціями та туроператорами, які сприяють розвитку сталого туризму, необізнаність користувачів щодо сертифікації сталого розвитку, впровадження сертифікації в готелях виключно з метою реклами, що не передбачає сталого управління, існування великої кількості туристичних сертифікацій з обмеженою прозорістю у їхніх процесах, що ускладнює розуміння користувачами їхнього реального значення з точки зору сталого розвитку, труднощі в залученні нових та особливо в збереженні сертифікації вже сертифікованих установ;

- визначено напрями вирішення проблем сертифікації сталого розвитку

європейських готелів, що сприятимуть покращенню екологічних, соціальних та економічних показників готельного бізнесу,

а отже й досягненню глобальних цілей сталого розвитку.

Список літератури

1. Booking.com 2021 Sustainable Travel Report reveals how the 'pandemic effect' could finally tip sustainable travel intent into impactful action. URL: <https://www.gstcouncil.org/booking-com-2021-sustainable-travel-report/>
2. Sustainable Travel Report 2021. URL: <https://globalnews.booking.com/download/1037578/booking.comsustainabletravelreport2021.pdf>.
3. Roxana Elena POPȘA (2023). Importance of Sustainability in the Hotel Industry. URL: <https://business.expertjournals.com/23446781-1116/>
4. Anette Oxenswärdh Sustainability Efforts in Practice in European Hotels: A Tricky Business? (2022). URL: https://www.researchgate.net/publication/365879144_Sustainability_Efforts_in_Practice_in_European_Hotels_A_Tricky_Business
5. Roberto Rodríguez-García, Idoia Ferrero-Ferrero, Maria Angeles Fernandez-Izquierdo (2023) Analysis of integration of sustainability in sustainability certifications in the hotel industry. URL: https://www.researchgate.net/publication/371742446_Analysis_of_integration_of_sustainability_in_sustainability_certifications_in_the_hotel_industry_2023
6. Ulrike Pröbstl-Haider, F. Müller Hotel certification and its relevance for sustainable development: Examples from the European Alps (2012). URL: https://www.researchgate.net/publication/271451742_Hotel_certification_and_its_relevance_for_sustainable_development_Examples_from_the_European_Alps.
7. Global Sustainable Tourism Council. URL: <https://www.gstcouncil.org/about/>
8. GSTC Industry Criteria for Hotels. URL: <https://www.gstcouncil.org/gstc-criteria/gstc-industry-criteria-for-hotels/>
9. World Travel and Tourism Council. URL: <https://wtcc.org/membership/our-members>.
10. World Travel and Tourism Council. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/World_Travel_and_Tourism_Council.
11. Hotel Sustainability Basics <https://wtcc.org/initiatives/hotel-sustainability-basics>
12. EU Ecolabel-Holiday accommodation. URL: https://environment.ec.europa.eu/topics/circular-economy/eu-ecolabel/product-groups-and-criteria/holiday-accommodation_en.
13. Commission Decision (EU) 2017/175 of 25.01.2017 on establishing EU Ecolabel criteria for tourist accommodation. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2017.028.01.0009.01.ENG&toc=OJ:L:2017:028:TOC
14. EU Tourism Dashboard. URL: <https://tourism-dashboard.ec.europa.eu>.

References

1. Booking.com 2021 Sustainable Travel Report reveals how the 'pandemic effect' could finally tip sustainable travel intent into impactful action. Available at: <https://www.gstcouncil.org/booking-com-2021-sustainable-travel-report/>
2. Sustainable Travel Report. 2021. Available at: <https://globalnews.booking.com/download/1037578/booking.comsustainabletravelreport2021.pdf>.
3. Roxana Elena POPȘA (2023). Importance of Sustainability in the Hotel Industry. Available at: <https://business.expertjournals.com/23446781-1116/>
4. Anette Oxenswärdh Sustainability Efforts in Practice in European Hotels: A Tricky Business? 2022. Available at: https://www.researchgate.net/publication/365879144_Sustainability_Efforts_in_Practice_in_European_Hotels_A_Tricky_Business

- orts_in_Practice_in_European_Hotels_A_Tricky_Business.
5. Roberto Rodríguez-García, Idoia Ferrero-Ferrero, Maria Angeles Fernandez-Izquierdo (2023). Analysis of integration of sustainability in sustainability certifications in the hotel industry. Available at: https://www.researchgate.net/publication/371742446_Analysis_of_integration_of_sustainability_in_sustainability_certifications_in_the_hotel_industry 2023.
 6. Ulrike Pröbstl-Haider, F. Müller Hotel certification and its relevance for sustainable development: Examples from the European Alps. 2012. Available at: https://www.researchgate.net/publication/271451742_Hotel_certification_and_its_relevance_for_sustainable_development_Examples_from_the_European_Alps.
 7. Global Sustainable Tourism Council. Available at: <https://www.gstcouncil.org/about/>
 8. GSTC Industry Criteria for Hotels. Available at: <https://www.gstcouncil.org/gstc-criteria/gstc-industry-criteria-for-hotels/>
 9. World Travel and Tourism Council. Available at: <https://wtcc.org/membership/our-members>.
 10. World Travel and Tourism Council. Available at: https://en.wikipedia.org/wiki/World_Travel_and_Tourism_Council.
 11. Hotel Sustainability Basics. Available at: <https://wtcc.org/initiatives/hotel-sustainability-basics>
 12. EU Ecolabel-Holiday accommodation. Available at: https://environment.ec.europa.eu/topics/circular-economy/eu-ecolabel/product-groups-and-criteria/holiday-accommodation_en.
 13. Commission Decision (EU) 2017/175 of 25.01.2017 on establishing EU Ecolabel criteria for tourist accommodation. Available at: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2017.028.01.0009.01.ENG&toc=OJ:L:2017:028:TOC
 14. EU Tourism Dashboard. Available at: <https://tourism-dashboard.ec.europa.eu>.

Objective. *The objective of the article is to determine the criteria, programs, advantages and problems in the field of certification of sustainable development of the European hotel business.*

Methods. *In the research process, the following general scientific methods and methods of cognition are used: methods of scientific abstraction, analysis and synthesis (for the study of theoretical aspects of the certification of sustainable development of hotels, consideration of international certification criteria, certification programs for the hotel industry at the international and national levels, European certification programs, determination of the main limitations and problems in the field of certification of the European hotel business), systematic generalization (to determine the features and advantages of the certification of the European hotel business, the practice of implementing sustainable development approaches in European hotels, directions for solving the problems of the certification of sustainable development of European hotels).*

Results. *According to the results of the research, the criteria for evaluating the implementation of sustainable development approaches by hotels are determined, which include the demonstration of effective sustainable management, the maximization of social and economic benefits for the local community and the minimization of negative consequences, the maximum increase of benefits for cultural heritage and the minimization of negative impact, the maximization of benefits for the environment and minimization of negative impacts. International and European level certification programs for the hotel industry are considered. The advantages of certification of the implementation of sustainable hotel development approaches have been identified, including recognition of hotel business actions, customer attraction, efficient use of resources, reputation improvement, and compliance with standards. Problems in the field of certification of sustainable development of European hotels are singled out, in particular insufficient financing of certification programs to limit excessive dependence on the contributions of certified institutions, prioritization of the environmental dimension with an emphasis on cost savings, lack of connection between certifications and tour operators that contribute to the development of sustainable tourism, ignorance*

of users regarding the certification of sustainable development, the implementation of certification in hotels solely for the purpose of advertising, which does not involve sustainable management, the existence of a large number of tourism certifications with limited transparency in their processes, which makes it difficult for users to understand their real value from the point of view of sustainable development, difficulties in attracting new and especially in maintaining the certification of already certified institutions. The directions for solving the problems of certification of the sustainable development of European hotels (improvement of financing, expansion of awareness and educational programs, improvement of cooperation and coordination, implementation of innovative technologies and approaches for the sustainable development of the hotel industry) have been determined, which will contribute to the improvement of environmental, social and economic indicators of the hotel business, and therefore and achieving the global goals of sustainable development.

Key words: sustainable development, Sustainable Development Goals, sustainable development certification, GSTC criteria, ecolabelling, European hotel business.

Надійшла до редакції 19.03.2024